

підписання договорів з персоналом, постачальниками та споживачами. Компанії можуть сигналізувати, хто вони є та чого очікують від своїх співробітників, даючи їм конкурентну можливість у встановленні кращих відносин. У поєднанні з інноваційним онлайн рішенням це також полегшує процес укладання контрактів, робить їх більш прозорими, збільшує швидкість рекрутування в різних галузях людської діяльності.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що процес інтеграції реформ у площину правової сфери є дуже складним і повільним, він здійснюється шляхом величезної кількості спроб і помилок і викликає значну кількість суперечок щодо його легалізації. Але користь від такої інтеграції є беззаперечною. Використання сучасних технічних досягнень у правовій площині надає додаткові гарантії для сторін трудового договору. Упровадження смарт-контрактів і графічної форми трудового договору дасть змогу реалізувати принцип єдності й диференціації правового регулювання праці. Лише так можна забезпечити потрібний рівень персоніфікації договорів, якого потребують суспільні відносини сучасності.

Список використаних джерел:

1. Bart Cant, Amol Khadikar Antal Ruiter. Smart Contracts in Financial Services: Getting from Hype to Reality. Capgemini. URL: https://www.capgemini.com/wp-content/uploads/2017/07/smart_contracts_in_fs.pdf.
2. Кравченко П., Скрябин Б., Дубинина О. Блокчейн и децентрализованные системы: учеб. пособие для студ. заведений высш. образования: в 3 ч. Харьков: ПРОМАРТ, 2018. Ч. 1. 400 с.
3. Корж І. Смарт-контракти як інноваційний правовий інструмент. Business law electronic resource. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/smatr-contracts-as-a-legal-innovative-tool>.
4. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 400.
5. Peter Sestoft. Autonomous pension funds on the blockchain, IT University of Copenhagen. URL: <http://www.itu.dk/~sestoft/papers/autonomous-pensions.pdf>.
6. Helena Haapio, Robert de Rooy, Thomas D. Barton. New contract genres. URL: <https://creative-contracts.com/wp-content/uploads/2018/05/New-contract-genres-IRIS-2018-revised-draft-2-Jan-2018-cln.pdf>.

УДК 347.73

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Франкевич Павел,

аспірант

(Львівський університет бізнесу і права,
м. Львів, Україна)

У статті надається характеристика банківської системи Польської Республіки. Обґрунтовано, що банківська система Польщі перебуває у стані постійної модернізації пов'язаної з розвитком національної банківської мережі та технологізацією її роботи.

Наголошено, що стан функціонування банківської системи Польщі характеризується стабільною тенденцією позитивного розвитку. Указано на наявність дієвого адміністративного механізму управління банківським сектором, представленого Центральним банком та його структурними органами, діяльність яких підкріплено чіткою нормативно-правовою основою. Зазначено, що основними засадами, відповідно до яких Рада Грошової Політики Польщі розробляє грошову політику держави, є визначення кінцевої та проміжної мети грошово-кредитної політики, урахування макроекономічну ситуацію і стан грошово-кредитної сфери; забезпечення прогнозного рівня інфляції, а також прогнозних показників монетарної бази, грошової маси, темпів їх зростання; забезпечення прогнозу динаміку курсу національної валюти щодо світових резервних валют; наявність узгодженості грошово-кредитної політики з економічною політикою уряду. Зроблено висновок, що елементам фінансової системи Польщі притаманна правова основа, розгалужений та дієвий адміністративний механізм управління, багаторівневий контроль тощо. Позитивним аспектом її роботи є наявність підтримки з боку держави, яка проявляється в чіткому визначенні основних засад діяльності та будови ключових елементів фінансової системи на конституційному рівні, в розробленні дворівневої системи нагляду та контролю за виконанням бюджету, у внутрішній політиці держави, направлений на стимулювання та вдосконалення умов функціонування підприємництва, в розвитку національної мережі банківських установ, у постійному вдосконаленні роботи елементів фінансової системи, зокрема веденні в роботу сучасних інноваційних технологій.

Ключові слова: фінансова система, банківська система, Польська Республіка, законодавство, банківська установа.

ON CHARACTERISTICS OF THE BANKING SYSTEM OF THE REPUBLIC OF POLAND

Frankevych Pavel,
Postgraduate Student
(Lviv University of Business and Law,
Lviv, Ukraine)

The article gives a description of the banking system of the Republic of Poland. It is substantiated that the banking system of Poland is in a state of continuous modernization connected, first of all, with the development of the national banking network and the technology of its work. It is emphasized that the state of functioning of the banking system of Poland is characterized by a stable tendency of positive development. The presence of an effective administrative mechanism for managing the banking sector submitted by the Central Bank and its structural bodies, whose activities are supported by a clear legal framework, is noted. It is noted that the main principles under which the monetary policy council of Poland develops the monetary policy of the state are: definition of the final and interim goal of the monetary policy taking into account the macroeconomic situation and the state of the monetary sphere; ensuring the predicted level of inflation, as well as forecast indicators of the monetary base, money supply, their growth rates; ensuring the forecast dynamics of the national currency rate relative to the world's reserve currencies; the presence of monetary policy coherence with the government's economic policy. It is concluded that elements of the financial system of Poland are inherent in: the legal basis, ramified and effective administrative management mechanism, multilevel control, etc. The positive aspect of its work is the presence of support from the state, which manifests itself in the following: a clear definition of the basic principles of activity and the structure of key elements of the financial system at the constitutional level;

development of a two-tier system of supervision and control over budget execution; the internal policy of the state aimed at stimulating and improving the business environment; development of the national network of banking institutions; continuous improvement of the functioning of the elements of the financial system, in particular, the management of modern innovative technologies in their work.

Key words: financial system, banking system, the Republic of Poland, legislation, banking institution.

Постановка проблеми. Сучасний вектор розвитку України націлено на поступове приєднання до європейської та світової спільноти. Роки радянського контролю території, а також усіх сфер життєдіяльності суспільства нашої держави, призвели до порівняно високого рівня відсталості у політичному, юридичному, технологічному, економічному та іншому аспектах. Застій та консерватизм, які були ключовими чинниками розвитку населення СРСР, сьогодні зумовлюють необхідність здійснення рішучих дій у напрямі перейняття світових демократичних цінностей та інновацій із метою пристосування та використання у межах національної правової реальності. Проте українському законодавцеві не можна бездумно втілювати абсолютно весь зарубіжний досвід, сподіваючись на те, що його запровадження вирішить усі проблеми. На нашу думку, правильним буде досліджувати та адаптувати до українських реалій досвід тих держав, які є найближчими до України, зокрема не лише територіально, а й ментально. Однією з таких успішних країн, беззаперечно, є Польща. Нині фінансова система Польської Республіки є однією з найбільш ефективних порівняно з іншими посткомуністичними державами. У цій країні податки в тандемі з бюджетною системою, яка також має жорсткий регулятивний апарат, формують досить ефективний сектор державних доходів, ускладнений багатьма контрольними важелями, кожен із яких забезпечує його стабільність. Окрім бюджетної та податкової сфери, сучасний стан фінансової системи Польщі також характеризується особливостями роботи банківського сектора, адже банківська діяльність – це система спеціальних суб'єктів та операцій, здійснюваних ними як учасниками єдиної банківської системи щодо грошей, цінних паперів і валютних цінностей як засобів платежу, заощадження й товару. Отож, можна з упевненістю констатувати, що банківська система посідає одне із ключових місць у фінансовій системі будь-якої держави.

Стан дослідження. Окремі елементи фінансової системи Польської Республіки у своїх наукових дослідження розглядали: О.О. Бандурка, Г.І. Башнянин, А.В. Бодюк, В.Ф. Боєчко, О.В. Бородій, Д.О. Гуменюк, О.О. Джураєва, Д.М. Дмитренко, С.К. Дудар, А.Г. Зюнькін, О.Д. Ісайкіна М.М. Пашко, Л.Л. Прокопенко, С.К. Реверчук, А.П. Румянцев, А.В. Савченко, Л.А. Савченко та багато інших. Незважаючи на чималу кількість розробок, у юридичній літературі відсутнє комплексне дослідження, присвячене банківській системі Польщі (як важливому елементу її фінансової системи).

Тому мета статті – надати характеристику банківській системі Польської Республіки.

Виклад основного матеріалу. У правовому розумінні банківська діяльність є сукупністю правових дій, що здійснюються певними суб'єктами у формі, яка вимагається законом або договором. У цьому аспекті банківська діяльність є системою постійно здійснюваних угод і операцій, що спрямовані на отримання прибутку [1 с. 8]. Таким чином, якщо податки та бюджет призначено для акумулювання фінансових ресурсів, то в межах банківської системи вони перебувають у постійному русі з метою примноження капіталу її суб'єктів. Водночас банківська система – це не тільки сукупність господарських підприємств та організацій. Вона також містить спеціальний адміністративний апарат управління. Так, до основних функцій банківської системи Польщі

належать такі: емісійна і регулятивна, депозитно-кредитова, розрахункова, розподіл ресурсів (дозволяє потік фінансових ресурсів із менш ефективних секторів економіки і бізнесу до більш ефективних), фінансовий консалтинг, стимулювання (як «донор» банківського капіталу, що впливає на розвиток місцевого підприємництва) [2].

Правову основу банківської системи Польської Республіки становить Конституція, а також законодавчий акт який регулює діяльність Національного банку Польщі та банківську діяльність у цілому. Відповідно до вказаних документів, робота банківського сектора ґрунтується на принципах універсальності, самостійності, конкурентоспроможності, самофінансування та комерціалізації. До структури банківської системи входять: Польський Національний Банк (Центральний банк), комерційні банки та банки кооперативні [3].

Відповідно до Основного Закону, Польським Національним Банком виконуються такі завдання:

- емісія валюти, підтримка ліквідності готівкових платежів;
- розробка і реалізація стратегії грошово-кредитної політики;
- розвиток платіжних систем на території Польщі та управління ними;
- нагляд за ліквідністю, ефективністю і безпекою платіжних систем;
- установа порядку, системи та форм міжбанківських та інших типів платежів;
- забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки держави;
- підтримка стабільності фінансової системи;
- нагляд за ліквідністю, ефективністю і безпекою платіжної системи;
- сприяння розвитку безпеки інфраструктури фінансового ринку;
- проведення заходів, спрямованих на отримання, обробку відомостей щодо поточного стану економіки та фінансової системи, а також інформування цього приводу
 - рефінансування та кредитування інших банків у якості організації останньої інстанції;
 - представництво інтересів Польщі в міжнародних банках, центральних банках та кредитних установах інших держав, а також організація представництва на рівні центральних банків [4].

Органами Польського Національного Банку є Голова Польського Національного Банку, Рада Грошової Політики, а також Правління Польського Національного Банку. У Конституції прописано, що Голова Польського Національного Банку призначається Сеймом за поданням Президента Республіки строком на 6 років, при цьому він не може належати до політичної партії, профспілки, займатися публічною діяльністю, несумісною з його посадою [5, с. 73–74].

Склад Ради Грошової Політики формують Голова Польського Національного Банку як керівник, а також особи, що вирізняються своїми знаннями у сфері фінансів, яких призначають строком на 6 років у рівній кількості. Президент Республіки, Сейм і Сенат. Рада Грошової Політики щороку визначає основні положення грошової політики і подає їх Сейму до відома одночасно з унесенням Урядом проекту закону «Про бюджет». Зазначимо, що основними засадами, відповідно до яких Рада розробляє грошову політику держави, є:

- визначення кінцевої та проміжної мети грошово-кредитної політики, ураховуючи макроекономічну ситуацію і стан грошово-кредитної сфери;
- забезпечення прогнозного рівня інфляції, а також прогнозних показників монетарної бази, грошової маси, темпів зростання;
- забезпечення прогнозованої динаміки курсу національної валюти щодо світових резервних валют;
- наявність узгодженості грошово-кредитної політики з економічною політикою уряду [6].

У додаток до цього Рада Грошової Політики у період 5 місяців після закінчення бюджетного року звітує перед Сеймом про виконання основних положень грошової політики [5, с. 73–74].

Інші організації, що входять до банківської системи Польщі, не мають адміністративних повноважень, а виконують функції з надання банківських послуг. Залежно від типу останніх, банки поділяються на загальні та спеціалізовані. Так, загальні банки пропонують стандартні кредитні та депозитні послуги. Спеціалізовані банки у своїй роботі реалізують особливі види фінансової діяльності. До таких належать іпотечні банки, які пропонують клієнтам іпотечні кредити. Інвестиційні банки – чергова підгрупа спеціалізованих банків, що займаються консалтинговою діяльністю та організацією випуску цінних паперів. У Польщі роль інвестиційних банків виконують небанківські інститути, що належать іноземним інвестиційним банкам. Також на ринку капіталів з'явилися польські банки, що пропонують послуги у сфері організації та гарантуванні емісії тощо [6–9].

Необхідно зазначити, що останніми роками спостерігався швидкий розвиток та укрупнення банківської мережі, а також ринку банківських карток. Польські банки пропонують усі типи банківських карток, хоча дисконтні картки становлять близько 88% від загальної кількості споживання. Щоб виграти в конкурентній боротьбі на міжнародному рівні, польські банки активно інвестують у свої мережі, а також в автоматизацію та інформатизацію. Багато комерційних банків (зокрема, кооперативні) пропонують свої послуги через Інтернет. Деякі банки надають своїм клієнтам можливість здійснювати ті чи інші фінансові операції за допомогою звичайних мобільних телефонів, які дають доступ до інтернет банкінгу. Так, система електронного банкінгу сьогодні є у Польщі однією з найбільш розвинених сфер банкінгу в Європі. Окрім цього, за рівнем безпеки електронний банкінг у Польщі також оцінюється досить високо [10;11].

Таким чином, сучасна банківська система Польщі перебуває у стані постійної модернізації пов'язаної з розвитком національної банківської мережі та технологізацією її роботи. Щодо загального значення банківського сектора в межах фінансової системи, то стан його функціонування характеризується стабільною тенденцією позитивного розвитку. До того ж варто вказати на наявність дієвого адміністративного механізму управління банківським сектором, представленого Центральним банком та його структурними органами, діяльність яких підкріплено чіткою нормативно-правовою основою. Положення останньої визначають правовий статус, принципи побудови банківського сектора та засади грошово-кредитної політики.

Окрім банківської системи, варто приділити увагу й іншим елементам фінансової системи Польщі. Наприклад, також важливим аспектом сучасного розвитку фінансового сектора польської держави є сфера підприємницької діяльності, зокрема фінанси малих і середніх підприємств. Варто зазначити, що протягом значного проміжку часу ця галузь не припиняє свого розвитку та залишається позитивним інструментом підтримки економічного добробуту країни на високому рівні. Пояснюється таке становище особливою політикою Уряду, головною метою якої є формування умов для створення та повного використання потенціалу розвитку сектора малих та середніх підприємств. У 1999 р. цей вектор урядової політики набув правового закріплення у законодавчому акті, який регулює господарську діяльність. Його положення зобов'язують органи громадської адміністрації створювати сприятливі умови для функціонування і розвитку малих та середніх підприємств, зокрема через такі дії: підтримку змін правового стану, які б сприяли полегшенню доступу до фінансових ресурсів у вигляді кредитів і банкових позичок та кредитних доручень, створення умов для функціонування місцевих

фондів кредитних доручень і систем регарантій, полегшення доступу до інформації, навчань та порад, підтримки місцевих та регіональних інституцій і організацій, що дбають про інтереси малих та середніх підприємців, пропагування співпраці малих та середніх підприємців з іншими польськими та закордонними підприємцями, привернення особливої уваги до місцевого підприємництва [12].

Показником ступеня та особливостей функціонування фінансової системи Польщі на сучасному етапі є діяльність фінансового ринку. Його фундамент закладено у 1991 р., коли Сейм ухвалив законодавчий акт щодо регулювання публічного обігу цінних паперів і довірчих фондів. Таким чином, створено правові засади для функціонування основних інститутів ринку капіталів: маклерських домів, бірж, довірчих фондів та Комісії цінних паперів. Безперечно, одним з основних суб'єктів фінансового ринку є Варшавська біржа, яка сьогодні є членом Міжнародної федерації бірж і цінних паперів та членом-кореспондентом Федерації європейських бірж цінних паперів [13, с. 127]. Правову основу її діяльності становлять: вищенаведений закон, Торговельний кодекс, Закон «Про публічний обіг цінних паперів», статут акціонерного товариства «Біржа цінних паперів» у Варшаві, регламент Біржі, регламент Біржового суду. Товариства, які котируються на біржі, відрізняються одне від одного не тільки видом діяльності, а й величиною обігу і прибутків, бухгалтерською вартістю, капіталом тощо. Для того, щоб суб'єкти біржової торгівлі могли краще визначати тип підприємства, з яким вони співпрацюють, усі сфери функціонування біржових товариств поділено на три ринки: основний – призначений для найбільших фірм, паралельний – для середніх, вільний – для менших товариств або тих, що нещодавно утворилися.

Крім того, для зручності діяльності суб'єктів біржової торгівлі існують біржові індекси – показники, на підставі яких можна оцінити ринкову ситуацію, не аналізуючи змін курсів окремих акцій. На ці показники впливають спади і зростання вартості акцій [12].

Висновки. Завершуючи, можна констатувати, що сучасна фінансова система Польщі має ґрунтовну та ефективну структуру. Кожному елементу останньої притаманні: правова основа, розгалужений та дієвий адміністративний механізм управління, багаторівневий контроль тощо. До того ж позитивним аспектом її роботи є наявність підтримки з боку держави, яка проявляється в чіткому визначенні основних засад діяльності та будови ключових елементів фінансової системи (податкової, бюджетної та банківської систем) на конституційному рівні, розробленні дворівневої системи нагляду та контролю за виконанням бюджету, внутрішній політиці держави, направлених на стимулювання та вдосконалення умов функціонування підприємництва, розвитку національної мережі банківських установ, постійному вдосконаленні роботи елементів фінансової системи, зокрема введенні в їх роботу сучасних інноваційних технологій. Отже, представлені особливості свідчать, що на сучасному етапі розвитку фінансова система Польщі є стабільною та орієнтованою на подальшу еволюцію, що ще раз підтверджує необхідність запозичення польського досвіду в питаннях управління сектором фінансів держави.

Список використаних джерел:

1. Орлюк О.В. Правові проблеми організації та діяльності банківської системи України: автореферат. Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 2003. 41 с.
2. Фурман Б. Юридичні підстави функціонування банків у Польщі. URL: <http://kbs-izdat.com/upload/materials/file/System%20bankowy%20w%20Polsce.pdf>.
3. The Banking Act of 29 August 1997. *Journal of Laws*. 2015. URL: <https://www.nbp.pl/en/aktyprawne/thebankingact.pdf>.

4. The Act on the National Bank of Poland of August 29, 1997 as published in Dziennik Ustaw (the Journal of Laws) of 1997 no 140, item 938 - PDF file (128 KB) // <http://www.nbp.pl/>.
5. Шаповал В.М. Конституція Польської Республіки. Київ: Москаленко О.М. 2018. 84 с.
6. Мельник П.В., Тарангул Л.Л., Гордей О.Д. Банківські системи зарубіжних країн: підручник. Київ: Алерта: Центр учбової літератури. 2010. 586 с.
7. Годзішевські Б., Крушка М. Банківська система Польщі та її стабільність у кризовий період. *Журнал Європейської економіки*. 2014. № 13 (2). С. 151–169.
8. Piątkowski M., (2011), How the Polish banking sector has survived the global crisis, *Enterprise Science Quaterly* No. 21.
9. Stoica O., Diaconășu D.-E., Scântee R. (2011), Financial Supervision in Central and Eastern Europe, in: *Lessons Learned from the Financial Crisis, Proceedings of 13th International Conference on Finance and Banking*, eds. S. Polouček, D. Starek, Silesian University in Opava, Karvina.
10. Онлайн інтернет-банкінг в Польше на примере mBank: стаття від 28.05.2014. Інтернет-проект Roomian. URL: <https://www.roomian.org/articles/online-internet-banking-in-poland-mbank-case-2014>.
11. Открытие счета в РКО Bank Polski, проверка баланса на карте и другие важные услуги польского банка РКО: стаття. *Интернет-портал «Польский консультант»*. URL: <http://poland-consult.com/polezno-znat/dengi/pko-bank-polski.html>.
12. Карлін М.І. Фінанси України та сусідніх держав: навчальний посібник. Київ: Знання. 2007. 589 с.
13. Стукало Н.В., Литвин М.В., Деркач М.І. Глобальні фінанси : навч. посіб. Дніпропетровськ. 2014. 1092 с.

УДК 349.23

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

Яковлєва Галина Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового права
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна)

Визначається місце права соціального забезпечення в системі права України. Уточнюється предмет правового регулювання права соціального забезпечення та інших галузей права. Розглядається роль права соціального забезпечення в системі права України. Досліджено думки вчених, які вивчали право соціального забезпечення, та з'ясовано, що на сьогодні відсутнє чітке розуміння місця права соціального забезпечення в системі національного права, що заважає конкретизації предмета правового регулювання інших галузей права, з якими право соціального забезпечення «контактує» в процесі виконання покладених на нього функцій та завдань. Підкреслено, що відносини зайнятості й працевлаштування є комплексними за своєю юридичною природою, адже вони входять до предмета адміністративного, трудового права і права соціального забезпечення. Наголошено, що без належного та злагодженого